

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ЧИННИКА ЇХНЬОЇ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Ірина Негрій

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У науковій статті досліджено розвиток української національної та культурної ідентичності дітей старшого дошкільного віку як важливого чинника формування їхньої соціально-громадянської компетентності. Розглянуто діючі освітні програми для дошкільнят, зокрема базові та парціальні програми, спрямовані на формування національної свідомості, патріотизму та поваги до культурних цінностей України. Особливу увагу приділено використанню сучасних технологій у процесі виховання, таких як інтерактивні освітні платформи, цифрові ресурси та мультимедійні інструменти, що сприяють поглибленню знань дітей про українську культуру, традиції та історію. Висвітлено педагогічні стратегії, які поєднують традиційні підходи з інноваційними технологіями, що дозволяє ефективніше виховувати національну ідентичність і сприяє формуванню активної громадянської позиції дітей. Науково підтверджено, що розвиток національної та культурної ідентичності через освітні програми й технології є важливою передумовою успішної соціалізації дітей старшого дошкільного віку та їхнього залучення до громадського життя країни. Розглянуто та проаналізовано головні законодавчі документи України, які звертають увагу на процес розвитку та формування національної та культурної ідентичності в дітей старшого дошкільного віку як чинника їхньої соціально-громадянської компетентності.

Ключові слова:

старший дошкільний вік; національна ідентичність; культурна ідентичність; українська ідентичність; національно-патріотичне виховання; соціально-громадянська компетентність; національна свідомість; парціальна програма; заклад дошкільної освіти.

Resume:

Nehrii Iryna. The development of the Ukrainian national and cultural identity of children of senior preschool age as a factor of their social and civil competence.

In the scientific article the author examines the development of the Ukrainian national and cultural identity of senior preschool children as an important factor in the formation of their social and civic competence. Current educational programs for preschoolers, including basic and partial programs aimed at the formation of national consciousness, patriotism and respect for the cultural values of Ukraine, are studied. A special attention is paid to the use of modern technologies in the education process, such as interactive educational platforms, digital resources and multimedia tools, which contribute to the deepening of children's knowledge of Ukrainian culture, traditions and history. Pedagogical strategies that combine traditional approaches with innovative technologies are highlighted, which allow more effective education of national identity and contribute to the formation of active citizenship of children. It has been scientifically proven that the development of national and cultural identity through educational programs and technologies is an important prerequisite for the successful socialization of senior preschool children and their involvement in the public life of the country. The main legislative documents of Ukraine, which pay attention to the process of development and formation of national and cultural identity in senior preschool children as a factor in their social and civic competence, were reviewed and analyzed.

Key words:

senior preschool age; national identity; cultural identity; Ukrainian identity; national-patriotic education; social-civic competence; national consciousness; partial program; preschool education institution.

Постановка проблеми. Дошкільний вік є сензитивним періодом у розвитку національної свідомості. Це час, коли дитина починає активно пізнавати навколишній світ і усвідомлювати свою приналежність до нації, сприймати рідну культуру, мову, традиції та цінності. З огляду на важливість цього етапу, формування національно-культурної ідентичності має відбуватися в комплексі з вихованням соціально-громадянських якостей, що забезпечить гармонійний розвиток особистості та її інтеграцію у суспільство – ці дві складові є взаємопов'язаними та доповнюють одна одну, проте не можуть розвиватися відірвано одна від одної.

Сьогодні формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку є не тільки важливим, але й невідкладним завданням, що відповідає сучасним вимогам виховання. Необхідність формування української національної та культурної ідентичності як чинника становлення соціально-громадянської компетенції у дітей з раннього віку закріплена в державних нормативних

документах, які регулюють діяльність дошкільних закладів різних форм власності та типів. Зокрема в Законах України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2023), «Про культуру» (2010), «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022) («Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності...»); Указі Президента «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадськості у цій сфері» (2016); Листі Міністерства освіти і науки «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах» (2019); Базовому компоненті дошкільної освіти (БКДО, 2021), Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015) («Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді...»), програмах розвитку дошкільнят:

«Соняшник» (2023) (Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку «Соняшник»...), «Українське дошкілля» (2017) (Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля»...), «Світ дитинства» (2015) та парціальних програмах з національно-патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку: «Україна – моя Батьківщина» (2017), «Моя країна – Україна» (2022).

У новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти (2021) особливу увагу привертає освітній напрям «Дитина в соціумі», де провідною метою визначено формування соціально-громадянської компетентності. За БКДО соціально-громадянська компетентність – це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посиленої участі в соціальних подіях, що відбуваються в дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення суспільного життя (Наказ Міністерства освіти та науки України від 12.03.21 р. № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція»...).

Вважаємо, що однією з основних передумов становлення соціально-громадянської компетентності є формування у дітей старшого дошкільного віку української національної та культурної ідентичності, що сприяє вихованню у дітей почуття патріотизму, відповідальності за спільноту та усвідомлення власної ролі в ній. Окрім того, розуміння та повага до культурних традицій і цінностей свого народу допомагає дітям розвивати здатність до соціальної взаємодії, толерантності й розуміння інших культур, що є ключовими елементами соціально-громадянської компетентності.

Важливим компонентом оновлення змісту освіти та національно-патріотичного виховання став Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (2022). У Законі України «Про основні засади державної політики...» поняття «громадянська компетентність» розглядається, як здатність особи активно брати участь у суспільному житті та реалізовувати свої права, водночас відповідально виконуючи обов'язки громадянина; компетентність формується через поєднання знань, навичок, цінностей та ставлень, що базуються на ідеях демократії, рівності, прав людини і справедливості. Важливими складовими є підтримка розвитку демократичного суспільства та утвердження верховенства права, що сприяє формуванню стійкого зв'язку з державою, як це відображено в

поняттях української громадянської та національної ідентичності («Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»...).

Згідно з Законом України «Про основні засади державної політики...» поняття «українська громадянська ідентичність» визначається як стійке усвідомлення людиною свого зв'язку з Україною на політико-правовому рівні, зокрема участь у громадянському суспільстві та закордонну громаду українців. Українська національна ідентичність, на відміну від громадянської, фокусується на культурно-етнічній належності до української нації. Вона охоплює почуття єдності через спільні символи, мову, традиції та історичну пам'ять, що створює глибокий зв'язок з національною спільнотою. Українська громадянська ідентичність підкреслює зв'язок особи з духовно-культурною спадщиною українського народу, що сприяє розвитку патріотизму та національної свідомості («Про основні засади державної політики у сфері утвердження...»).

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що громадянська компетентність та ідентичність взаємопов'язані, оскільки допомагають особі інтегруватися в суспільство як на правовому, так і на культурному рівнях, сприяючи розвитку демократичних цінностей і національної самосвідомості.

Формування національної і культурної ідентичності є одним із ключових завдань сучасної системи виховання та освіти в Україні, оскільки цей процес сприяє розвитку в дітей і молоді відчуття належності до своєї країни, розуміння її історії, традицій і цінностей. На тлі глобалізаційних процесів та повномасштабної війни українські національні та культурні особливості можуть зникнути, тому особливо важливо забезпечити виховання, яке б підкреслювало унікальність української культури та її внесок у світову спадщину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних істориків, науковців, педагогів, психологів минулих років та сьогодення з питання розвитку української національної та культурної ідентичності дітей старшого дошкільного віку (А. Богуш, В. Бутенко, Н. Гавриш, І. Зязюна, Л. Коваль, О. Кононко, Т. Науменко, В. Пабат, Г. Падалки, Л. Покроєвої, Т. Поніманської); з питання формування української національної ідентичності (І. Бех, Ю. Завалевський, П. Ігнатенко, М. Степико, Н. Пелагеша, К. Чорна); національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку (О. Духнович, С. Русова,

К. Ушинський, І. Кучинська, Н. Михальченко, Я. Чепіга, В. Сухомлинський); громадянської компетентності (Б. Грінченко, О. Горбань, С. Курінна, О. Стаєнна, В. Сухомлинський, Г. Сковорода).

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення та обґрунтування концептуальних підходів до розвитку української національної та культурної ідентичності дітей старшого дошкільного віку як важливого чинника формування їхньої соціально-громадянської компетентності; дослідження спрямоване на аналіз сучасних програм, технологій і методів, що сприяють розвитку національної свідомості та громадянських якостей у дітей, а також на виявлення ролі національно-культурних цінностей у процесі виховання відповідального громадянина України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж безпосередньо розглянути питання формування української національної та культурної ідентичності як чинника розвитку соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку, звернемося до понятійних понять «національна ідентичність», «культурна ідентичність» та «українська національна ідентичність». Це дозволить глибше зрозуміти, як саме українська національна та культурна ідентичність впливає на формування дитини старшого дошкільного віку, а саме на соціально-громадянську компетентність.

У Енциклопедії поняття «національна ідентичність» визначається як відчуття належності до певної нації, яке включає в себе усвідомлення спільної історії, традицій, мови, культури, символів та цінностей, яка формується на основі колективного уявлення про те, що означає бути частиною нації, а також на особистому досвіді, коли людина ототожнює себе з національною спільнотою. Національна ідентичність також має на увазі патріотичні почуття та громадянську відповідальність за свою країну. Поняття часто акцентується в контексті державного виховання та соціалізації через систему освіти, культурні інституції та соціальні практики (*Національна ідентичність...*)

Як зазначає вітчизняна дослідниця Н. Мадей, «культурна ідентичність – це один з найважливіших етапів та процесів культурного устрою кожної спільноти... Проблема культурної ідентичності полягає перш за все в усвідомленому сприйнятті особою тих культурних норм та зразків поведінки і свідомості, системи цінностей та мови, усвідомлення свого «Я» з позицій культурних характеристик, які панують у цій спільноті, виявленні лояльних до них, самоототожненні

себе саме з цими культурними зразками, які характеризують не тільки спільноту, але й конкретну особистість» (Мадей, 2005).

Варто підкреслити, що в національну ідентичність часто включають елементи культурної ідентичності, проте не завжди національна і культурна ідентичності повністю збігаються. В багатонаціональних державах різні культурні групи можуть мати різну культурну ідентичність, але поділяти спільну національну ідентичність як громадяни однієї країни, тому в нашому дослідженні ми будемо розмежовувати ці два поняття. Наприклад, у Канаді співіснують англомовна і франкомовна громади, які мають свої власні культурні ідентичності (англійська та французька культури), проте, як громадяни країни, вони поділяють національну ідентичність, що об'єднує їх у рамках одного державного утворення; Швейцарія також є прикладом багатонаціональної держави, де проживають різні етнічні групи, включаючи німців, французів, італійців і ретороманців – кожна з цих груп має свою культурну ідентичність, але всі вони разом формують спільну швейцарську національну ідентичність; в Індії існує різноманіття етнічних груп, мов і релігій, що веде до різних культурних ідентичностей, проте всі ці групи ідентифікують себе як індуси, що підкреслює їхню національну ідентичність; в Іспанії каталонці, баски та інші регіони мають свої особливі культурні ідентичності, але всі вони є частиною іспанської нації, що демонструє складну природу національної ідентичності в умовах культурного різноманіття.

В Законі України «Про основні засади державної політики...» надається таке визначення досліджуваного феномену: українська національна ідентичність – це стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями.

Саме таке визначення поняття будемо розглядати у дослідженні, зосереджуючись на аспектах формування національної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку; розглянемо, як культурні цінності, традиції, символи та мова формують уявлення дітей про себе і своє місце в українському суспільстві.

Важливу роль у формуванні ключових аспектів української національної та культурної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку відіграють педагоги-вихователі та освітній процес у закладах дошкільної освіти, який

здійснюється через використання базових та парціальних програм рекомендованих Міністерством освіти та науки України («Соняшник», «Світ дитинства», «Українське дошкілля», «Дитина»). У цих програмах також залучено курси з національної історії, літератури, культури, а також заняття, присвячені державним святкам та видатним діячам країни.

Так, наприклад, у програмі нової редакції 2023 року «Соняшник» у Розділ II «Розвиток і виховання душі і серця» патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку розглядається через ознайомлення з культурними та історичними цінностями України, що сприяє розвитку української національної та культурної ідентичності. Завдяки бесідам про рідне місто чи село, ознайомленню з державними символами (Державний Герб, Державний Прапор та Державний Гімн) та народними символами (калина, верба, дуб, тополя, пшениця тощо) діти засвоюють важливість своєї національної спадщини та громадянського обов'язку (*Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку «Соняшник»...*).

У програмі розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» (2017) в освітній лінії «Дитина в соціумі» для дітей старшого дошкільного віку є розділ «Народознавство», в якому зазначено, що діти 5–6 (7) років можуть засвоювати знання, які виходять за рамки їхнього особистого досвіду і безпосереднього сприйняття, це стосується і подій, які віддалені у часі. Цей факт створює сприятливі умови для знайомства дитини старшого дошкільного віку з історією рідного краю, його народом, особливостями праці, побуту, мовою та культурою. Програма пропонує такі освітні завдання розділу «Народознавство», які будуть основами для формування національної та культурної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку:

- розвивати пізнавальну активність дітей, прагнення пізнати традиції, звичаї українського народу;
- розширювати обсяг знань дітей про Україну, її столицю (м. Київ), про моря (Чорне море, Азовське море) та річки (Дніпро, Дністер, Дунай тощо), історію, культуру, видатних людей (Т. Шевченко, Л. Українка, Б. Хмельницький);
- залучати дітей до української національної обрядовості, підготовки і проведення народних свят, ігор, використання народних прикмет, народної творчості;
- формувати уявлення про національне мистецтво, народні промисли, українську

національну кухню (вареники, борщ, галушки, тощо);

- формувати стійкий інтерес до матеріалу народознавчого змісту, бажання пізнати його глибше, вчити використовувати його в повсякденному житті;
- вчити запам'ятовувати вірші, прислів'я, приказки, казки, загадки, легенди;
- вчити малюків вишивати, витинати, розписувати писанки, іграшки, посуд, виготовляти різні вироби (серветки, іграшки, аплікації тощо). (Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля»).

Варто зазначити, що програма «Українське дошкілля» хоча й вийшла у 2017 році, її освітні завдання розділу «Народознавство» є актуальними і на сьогоднішній день. Усі вищезгадані завдання освітньої лінії «Дитина в соціумі» не тільки сприяють розвитку національної та культурної ідентичності дітей, але й готують дітей старшого дошкільного віку до активного соціального життя, допомагаючи формувати соціально-громадянську компетентність. Вирішення поставлених освітніх завдань сприяє навчанню дітей старшого дошкільного віку цінувати свою культуру і брати активну участь у суспільному житті, що є ключовим для формування відповідальних громадян.

Досліджуючи питання формування української національної та культурної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку, особливу увагу слід звернути на парціальні програми з національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина» (2017) та «Моя країна – Україна» (2022). Це додаткові освітні програми, які спрямовані на поглиблене вивчення окремих аспектів національної культури. Наприклад, спеціальні курси з народного мистецтва, музики чи театру дозволяють дітям глибше зануритися в культурну спадщину свого народу.

Парціальна програма «Україна – моя Батьківщина» спрямована на національно-патріотичне виховання дітей середнього та старшого дошкільного віку, адже вік 5–6 (7) років – найсприятливіший для закладання фундаментальних світоглядних понять, моральних цінностей, переконань у свідомості дитини, організації національно-патріотичного виховання (*Парціальна програма національно-патріотичного виховання для дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина»...*).

У програмі акцентується увага на формуванні національної свідомості, любові до рідної землі, гордості за належність до українського народу. Зміст програми «Україна – моя Батьківщина»

повністю враховує вікові особливості дітей, використовуючи пізнавальні та виховні завдання для закріплення культурних традицій, символів України та сприяння розвитку громадянських якостей.

Проте після нової редакції Державного стандарту дошкільної освіти (БКДО, 2021) вийшла нова парціальна програма «Моя країна – Україна», яка логічно підкреслює значення соціально-громадянської компетентності в освітньому напрямі «Дитина в соціумі». Авторський колектив парціальної програми Н. Гавриш, О. Косунчук, Т. Піроженко наголошує, що формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку вимагає від педагога глибоких знань щодо сучасних викликів суспільного розвитку. Крім того, слід зауважити, що авторами парціальної програми було вперше чітко сформоване поняття про українську національну та культурну ідентичність, бо раніше уникали прямих цитувань таких понять через побоювання звинувачення у націоналізмі. Мета програми «Моя країна – Україна» – об'єднання зусиль педагогів і батьків для укріплення національної ідентичності дітей як основи на якій проростатиме справжній патріотизм.

Зазначимо, що ідентичність як термін має декілька взаємозамінних значень: громадянська, національна, культурна. Соціально-громадянська, національна ідентичність не є вродженою, вона є соціально зумовленою. Її пробудження відбувається в дитячому віці під впливом сім'ї, родини, друзів, знайомих, ровесників і продовжує формуватися під час усього періоду соціалізації, тобто впродовж життя. Підсумовуючи, можна стверджувати, що ідентичність тлумачиться як невіддільна характеристика людини, яка виявляється, з одного боку, у визнанні своєї унікальності, а з іншого, у відчутті належності до певної спільноти («Моя – країна Україна», 2022, 38 с.).

Парціальна програма «Моя країна – Україна» значно посилила акцент на формуванні соціально-громадянської компетентності та національної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку – це пов'язане перш за все з проблемою пошуку шляхів розвитку ідентичності в Україні, зокрема національної, соціально-громадянської та культурної через воєнний стан у 2022 році та викликані ним численні труднощі в соціокультурній сфері.

Підкреслимо, що національне та культурне виховання дітей старшого дошкільного віку сьогодні активно інтегрує сучасні технології навчання. Одним з ключових аспектів є використання мультимедійних ресурсів, які дозволяють дітям в інтерактивній формі

знайомитися з культурними надбаннями та історією України, що сприяє формуванню у дітей національної та культурної ідентичності, поглиблює їхні знання про державні символи, традиції, народні свята, а також розвиває соціально-громадянські компетентності. Загальновідомо, що мультфільми привертають значну увагу дітей старшого дошкільного віку та мають сильний вплив на їхній соціальний розвиток. Дитячі образи та символи, які оточують дитину в ранньому віці, суттєво впливають на її психіку та соціальну адаптацію. Важливим є те, щоб улюблені головні герої мультфільмів викликали як позитивні так і негативні емоції у маленького глядача.

Визначаємо, що мультфільми – це ефективний метод подачі матеріалу для дітей старшого дошкільного віку під час вивчення української мови, літератури, історії, географії, а також в етичному вихованні. Українські мультфільми, створені на основі народних казок, історичних подій або з сучасними героями, допомагають дітям краще запам'ятовувати інформацію, формувати цінності та розвивати творче мислення.

Проаналізувавши цифрові інтернет-платформи, такі як Facebook, Telegram, Twitter і YouTube, враховуючи вікові особливості дітей старшого дошкільного віку, знайшли декілька сучасних каналів, які можуть допомогти вихователям в закладах дошкільної освіти та батькам вдома формувати українську національну і культурну ідентичність як чинник соціально-громадянської компетентності.

На YouTube-каналі «Бробакс» для дітей від «Суспільне Культура» (всеукраїнський громадський телеканал та інтернет-ЗМІ, що є частиною Національної громадської телерадіокомпанії України з акцентом на культурно-просвітницьку діяльність) є анімаційний мультфільм «Тото 2» в 1 серії під назвою «Я з України». У серії мультфільму розповідається про те, як песику Тото і його друзям за допомогою гри і простих пісень пояснюється, що відбувається довкола: в якій країні живуть звірята, про символіку та традиції, культуру та природу України. Режисер та автор сценарію мультфільму О. Маламуж та І. Маламуж ставлять вікової категорії глядачів 2+, проте на нашу думку ефективно сприймання та засвоєння інформації мультсеріалу відбувається уже у більш старшому віці у дітей 4–6 (7) років («Бробакс» для дітей...).

Крім «Тото» на YouTube-каналі «Бробакс» для дітей старшого дошкільного віку містить безліч чудових серій мультфільмів («Їжачок», «Сімон», «Портал пригод» та «Хорообрі казки») які можуть бути корисними для формування української

національної та культурної ідентичності у старших дошкільнят. Вищезгадані мультфільми транслюються українською мовою, а за Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» згідно Статті 3: українська мова необхідна «...для зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті та забезпечення її подальшого функціонування як державотворчого чинника української нації» («Про забезпечення функціонування української мови як державної»...).

Досліджуючи формування української національної та культурної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку мультимедійними ресурсами було знайдено ще один досить цікавий авторський канал на YouTube – «Вихователь з душею Ірина Зарічна». Канал, створений вихователю та психологинію І. Зарічною у 2020 році, містить різноманітні україномовні відео, які спрямовані на всебічний розвиток дітей, зокрема в контексті національних та культурних цінностей. На YouTube-каналі «Вихователь з душею Ірина Зарічна» пропонуються різноманітні відео для дітей українською, які освітлюють різну тематику.

Пропонуємо виокремити такі аспекти формування української національної та культурної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку вищезгаданим мультимедійним каналом:

- збагачення мовленнєвої культури («Зима чарівниця», казки українською, як звірі зиму зустрічали», «Цікава розповідь про Святого Миколая», «Український віночок – символ краси і народний оберіг», «Дітям про Тараса. Бесіда дітям про Тараса Шевченка» – це казки та розповіді про видатних українських діячів, народні свята та звичаї, які сприяють розвитку мови і знайомлять дітей з культурною спадщиною через українську літературну традицію);
- патріотичне виховання («Дітям про рідний край. Україна – наша Батьківщина», «Дітям про український рушник. Рушник вишиваний, на щастя, на долю», «Українська вишивашка. Малюкам про українську вишиванку»,

«Український віночок – символ краси і народний оберіг» – це відео, що розповідають про Україну як Батьківщину, та її культурні особливості, допомагають дітям відчувати свою належність до нації та формують повагу до рідної землі і традицій);

- культурна інтеграція (дидактична гра «Вишиванка. Дидактична гра Одягни Марійку Тараса на Свято Вишиванки», яка пов'язана з українською культурою та не лише сприяє навчанню через гру, але й знайомить дітей з традиціями через практичну діяльність, розвиваючи уяву, креативність та відчуття зв'язку з культурою) («Вихователь з душею Ірина Зарічна»...).

Отже, YouTube-канал І. Зарічної є потужним інструментом для формування національної свідомості у дітей середнього та старшого дошкільного віку. Відеоролики сприяють розвитку мови, патріотизму та інтеграції в культурне середовище України, допомагаючи дітям змалку відчувати себе частиною великої культурної традиції, тому можемо впевнено рекомендувати вихователям та батькам користуватися цими мультимедійними матеріалами.

Висновки. Розвиток і формування української національної та культурної ідентичності у дітей старшого дошкільного віку є важливим фактором розвитку їхньої соціально-громадянської компетентності. Вивчення національних та культурних цінностей через освітні програми і сучасні технології сприяє не лише пізнанню історії та традицій, але й розвиває патріотизм, соціальну відповідальність і активну громадянську позицію. Впровадження інноваційних методів виховання у закладах дошкільної освіти дозволяє інтегрувати розвиток української національної та культурної ідентичності в освітній процес, формуючи у дітей свідоме ставлення до культурного і національного спадку України.

Перспективи дослідження передбачають подальшу розробку інноваційних методів інтеграції мультимедійних технологій у процес виховання, а також оцінку впливу цих підходів на формування ідентичності в різних вікових групах дошкільнят.

Список використаних джерел

- «Бробакс» для дітей. (2022). YouTube-канал «Бробакс» для дітей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=s7F_TtY3lU&ab_channel=%D0%91%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D1%81
- «Вихователь з душею Ірина Зарічна». (2023). YouTube – канал І. Зарічної «Вихователь з душею Ірина Зарічна» URL: <https://www.youtube.com/@IrinaZarichna>

References

- «Brobaks» dlia ditei. YouTube-kanal «Brobaks» dlia ditei. URL: https://www.youtube.com/watch?v=s7F_TtY3lU&ab_channel=%D0%91%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D1%81 [in Ukrainian]
- «Vykhovatel z dusheiu Iryna Zarichna». YouTube – kanal I. Zarichnoi «Vykhovatel z dusheiu Iryna Zarichna» URL: <https://www.youtube.com/@IrinaZarichna> [in Ukrainian]

- «Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.)». URL: <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/inform-pro-diyalniciti/konczepczyia.pdf>
- Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Л. Калуська. (2023). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK.15.03.2023.pdf>
- Мадей Н. (2005). Проблема культурної ідентичності. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/KULTURNA_IDENTYCHNIST.pdf
- Наказ Міністерства освіти та науки України від 12.03.21 р. № 33 «Про затвердження Базовий компонент дошкільної освіти(Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». (2021). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
- Національна ідентичність. (2020). Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-71062>
- Парціальна програма з патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку «Моя – країна Україна»(2022). Н. Гавриш, О. Косенчук. Харків. 64 с.
- Парціальна програма національно-патріотичного виховання для дітей дошкільного віку «Україна – моя Батьківщина». (2017). (Наук. ред. О. Рейпольська). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/8ukrayina-moya-batkivshhina-rejpolska.pdf>
- Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня». (2017). (Заг. ред. О. Низковська). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf
- «Про забезпечення функціонування української мови як державної». (2019). Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t192704?an=25&ed=2023_03_31
- «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». (2022). Закон України. «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
- «Kontseptsiiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditei ta molodi (2015 r.)». URL: <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/inform-pro-diyalniciti/konczepczyia.pdf> [in Ukrainian]
- Kompleksna prohrama rozvytku, navchannia i vykhovannia ditei doshkilnoho viku «Soniashnyk». L. Kaluska. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/programi/2023/15.03.2023/Kompl.prohrama.rozvytku.ditey.doshk.viku.2023-SONYASHNYK.15.03.2023.pdf> [in Ukrainian]
- Madei N. Problema kulturnoi identychnosti. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/KULTURNA_IDENTYCHNIST.pdf [in Ukrainian]
- Nakaz Ministerstva osvity ta nauky Ukrainy vid 12.03.21 r. № 33 «Pro zatverdzhennia Bazovyi komponent doshkilnoi osvity(Derzhavnoho standartu doshkilnoi osvity) nova redaktsiia». URL:https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian]
- Natsionalna identychnist. Entsiklopediia suchasnoi Ukrainy. URL: <https://esu.com.ua/article-71062> [in Ukrainian]
- Partsialna prohrama z patriotychnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku «Moia – kraina Ukraina»(2022). N. Havrysh, O. Kosenchuk. Kharkiv. 64 p. [in Ukrainian]
- Partsialna prohrama natsionalno-patriotychnoho vykhovannia dlia ditei doshkilnoho viku «Ukraina – moia Batkivshchyna» (2017). Za naukovoiiu redaktsiieiu O. Reipolskoi. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/8ukrayina-moya-batkivshhina-rejpolska.pdf> [in Ukrainian]
- Prohrama rozvytku dytyny doshkilnoho viku «Ukrainske doshkillia» (2017). Za zahalnoiu redaktsiieiu O. Nyzkovskoi. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf [in Ukrainian]
- «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi» (2019) Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t192704?an=25&ed=2023_03_31 [in Ukrainian]
- «Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti» (2022). Zakon Ukrainy. «Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> [in Ukrainian]

Відомості про автора:**Негрій Ірина Іванівна**
irinanegriy4@gmail.comМелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2024-2-33-265-271

Матеріал надійшов до редакції 14. 11. 2024 р.
Прийнято до друку 14. 12. 2024 р.**Information about the author:****Nehrii Iryna Ivanivna**
ira.negriy@icloud.comBogdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2024-2-33-265-271

Received at the editorial office 14. 11. 2024.
Accepted for publishing 14. 12. 2024.